

Ιωάννου της Κλίμακος: Για την επιμέλεια των εσωτερικών λογισμών

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος

Έχει θέμα το ευαγγέλιο που αναγινώσκεται κατ' αυτήν όπου γίνεται λόγος και για την επιμέλεια των εσωτερικών λογισμών

Περίληψη ομιλίας εις την Τετάρτην Κυριακήν των Νηστειών: Περιγράφει την παιδαγωγικήν μέθοδον του Χριστού προς τον σκοπόν να φέρη εις την πίστιν τον πατέρα του δαιμοναζομένου νέου, του κωφαλάου. Η θεραπεία έπρεπε να εξασφαλισθή δια της πίστεως. Το δαιμόνιον τούτο είναι το της ακολασίας και προς εκδίωξίν του απαιτείται προσευχή και νηστεία• με την νηστεϊάν χαλινώνεται το σώμα, με την προσευχήν κατευνάζονται οι λογισμοί της ψυχής, οι εξερεθίζοντες προς το πάθος. Τα πάθη δε είναι τα δαιμόνια, τα οποία πρέπει να εκβάλωμεν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

1. Πολλές φορές ωμίλησα προς την αγάπη σας περί νηστείας και προσευχής,

ιδιαιτέρως μάλιστα αυτές τις ιερές ημέρες • εναπέθεσα ακόμη στις φιλόθεες ακοές και ψυχές σας ποια δώρα προσφέρουν στους εραστές των και πόσων αγαθών πρόξενoi γίνονται σ' αυτούς που τις ασκούν, πράγμα που επιβεβαιώνεται γι' αυτές κυρίως από την φωνή του Κυρίου που αναγινώσκεται σήμερα στο ευαγγέλιο.

Ποια δε είναι αυτά; Είναι μεγάλα, τα μεγαλύτερα όλων θα ελέγαμε • διότι εκτός από τα άλλα μπορούν να παράσχουν και εξουσία κατά πονηρών πνευμάτων, ώστε να τα εκβάλλουν και να τα απελαύνουν, και τους δαιμονισμένους να τους ελευθερώνουν από την επήρειά τους. Όταν πραγματικά οι μαθηταί είπαν προς τον Κύριο περί του αλάλου και κωφού δαιμονίου, ότι «εμείς δεν μπορέσαμε να το εκβάλωμε», είπε προς αυτούς ο Κύριος: «τούτο το γένος δεν εκδιώκεται, παρά με προσευχή και νηστεία».

2. Ίσως γι' αυτό, μετά την προσευχή επάνω στο όρος και την κατ' αυτήν εμφάνισι της θεϊκής αυγής, κατέβηκε αμέσως και ήλθε στον τόπο, όπου ευρισκόταν ο κατεχόμενος από τον δαίμονα εκείνον. Λέγει δηλαδή ότι, αφού παρέλαβε τους εγκρίτους μαθητάς, ανέβηκε στο όρος να προσευχηθή και έλαμψε σαν ο ήλιος, και ιδού εφάνηκαν να συνομιλούν με αυτόν ο Μωυσής και ο Ηλίας, οι άνδρες που περισσότερο από κάθε άλλον άσκησαν την προσευχή και τη νηστεία, δεικνύοντας και δια της παρουσίας των στην προσευχή την συμφωνία και εναρμόνισι μεταξύ προσευχής και νηστείας, ώστε κατά κάποιον τρόπο η νηστεία να συνομιλή με την προσευχή ομιλώντας προς τον Κύριο. Εάν η φωνή αίματος του φονευθέντος Άβελ βοά προς τον Κύριο, καθώς λέγει αυτός προς τον Κάιν, όπως εμάθαμε από τα λόγια του Μωυσέως, πάντως και όλα τα μέρη και μέλη του σώματος, κακοπαθούντα με την νηστεία, θα βοήσουν προς τον Κύριο και, συνομιλώντας με την προσευχή του νηστεύοντος και περίπου συμπροσευχόμενα, δικαίως θα την καταστήσουν ευπροσδεκτικώτερη και θα δικαιώσουν αυτόν που υφίσταται εκουσίως τον κόπο της νηστείας. Μετά λοιπόν την προσευχή και την κατά θείο τρόπο λάμψι, αφού ο Κύριος κατέβηκε από το όρος, έρχεται προς τον όχλο και τους μαθητάς, στους οποίους ωδηγήθηκε εκείνος ο κατειλημμένος από το δαιμόνιο, ώστε, όπως έδειξε επάνω στο όρος ότι εκείνο ήταν βραβείο νηστείας και προσευχής, όχι μόνο μεγάλο αλλά και επάνω από το μεγάλο (πραγματικά έδειξε ότι η θεία λαμπρότης υπήρξε άθλον αυτών), έτσι, αφού κατεβή, θα επιδείξη ότι έπαθλο τούτων είναι και η ισχύς κατά των δαιμόνων.

3. Αλλά, επειδή κατά την παρούσα Κυριακή των ιερών νηστειών είναι συνήθεια ν' αναγινώσκεται στην εκκλησία η διήγησις περί του θαύματος τούτου, ας εξετάσωμε από την αρχή όλη την ευαγγελική περικοπή που το περιγράφει. Μόλις λοιπόν ήλθε ο Ιησούς προς τους μαθητάς και τους παρευρισκομένους με αυτούς κι' ερώτησε, τι συζητείτε, κάποιος από το πλήθος είπε: «διδάσκαλε, έφερα σε σένα τον υιό μου που έχει πνεύμα άλαλο και όπου τον καταλάβη, τον συγκλονίζει και

αυτός αφρίζει και τρίζει τα δόντια του και ξηραίνεται».

4. Πώς λοιπόν άφριζε αυτός κι' έτριζε τα δόντια κι' εξηραίνονταν; Του δαιμονισμένου πάσχει πρώτο και περισσότερο από όλα τα μέρη του σώματος ο εγκέφαλος· διότι ο δαίμων χρησιμοποιεί ως όχημα το ψυχικό πνεύμα που ευρίσκεται σ' αυτόν και από αυτό σαν ακρόπολι καταδυναστεύει όλο το σώμα. Όταν δε πάσχει ο εγκέφαλος, αφήνεται από εκεί μια ροή προς τα νευρα και τους μυς του σώματος αφρώδης και φλεγματώδης, που φράσσει τις διεξόδους του ψυχικού πνεύματος· και από αυτό προκαλείται κλονισμός και ρήξεις και ακουσία κινήσεις σε όλα τα αυτόβουλα μέρη, μάλιστα δε στις γνάθους, που πλησιάζουν περισσότερο στο μέρος που έπαθε πρώτο. Καθώς το υγρό ρέει περισσότερο προς το στόμα λόγω της χωρητικότητας των πόρων και της εγγύτητος προς τον εγκέφαλο, επειδή εξ αιτίας της άτακτης κινήσεως των οργάνων η αναπνοή δεν μπορεί να εκπνευσθή αθρόα, αλλά και ανακατεύεται με το πλήθος του υγρού, δημιουργείται στους πάσχοντες αφρός. Έτσι ο δαίμων εκείνος άφριζε και έτριζε τα δόντια, που προσέκρουαν μεταξύ τους φοβερά κι' έσφιγγαν με μανία. Εξηραίνονταν δε έπειτα από την σφοδροτέρα επήρεια του δαιμονίου. Όπως οι ατμοί που κινούνται από την θερμή της ηλιακής ακτίνας, αν αυτή είναι σφοδροτέρα, πάλι αφανίζονται από αυτήν διασκορπιζόμενοι τελείως, έτσι και η υγρότης που προέρχεται από τα σπλάγχνα με την επήρεια του δαίμονος, αν αυτή είναι σφοδροτέρα, σε λίγο δαπανάται και η έμφυτη υγρασία της σάρκας κι' εκείνος ο δαιμονισμένος καταξηραίνεται.

5. Ο πατέρας του δαιμονισμένου προσέθεσε προς τον Κύριο, ότι είπε στους μαθητάς να το εκβάλουν και δεν κατώρθωσαν· ο δε Κύριος, αποτεινόμενος όχι προς αυτόν αλλά και προς όλους, λέγει, «ω γενεά άπιστη, έως πότε θα είμαι με σας, έως πότε θα σας ανεχθώ;». Μου φαίνεται ότι οι παρόντες τότε Ιουδαίοι, λαμβάνοντας αφορμή από το ότι δεν μπόρεσαν να εκβάλουν τον δαίμονα οι μαθηταί, θα εβλασφήμησαν κάπως. Τι δεν θα έλεγαν, αφού ευρήκαν αφορμή, αυτοί που, και όταν ετελούνταν θαύματα, δεν άφηναν τις βλασφημίες; Γνωρίζοντας λοιπόν ο Κύριος τους γογγυσμούς και τους ονειδισμούς τούτων, τους εξελέγχει και τους καταισχύνει, όχι μόνο με λόγους επιτιμητικούς, αλλά και με πράξεις και λόγια γεμάτα φιλανθρωπία.

Πραγματικά προστάσσει, φέρετέ τον εδώ σ' εμένα, και τον έφεραν, και μόλις το δαιμόνιο είδε τον Κύριο εσπάραξε τον άνθρωπο που έπεσε κι' εκυλιόταν αφρίζοντας· διότι του επιτρεπόταν να καταστήση φανερά την κακία του.

6. Ο δε Κύριος ερώτησε τον πατέρα του παιδιού, «από πόσον χρόνο του συνέβηκε τούτο;». Αυτήν την ερώτησι την κάμει ο Κύριος, για να τον οδηγήση προς την πίστι και την με πίστι παράκλησι. Τόσο απείχε από την πίστι ο άνθρωπος αυτός,

ώστε να μη παρακαλή ούτε υπέρ της σωτηρίας του παιδιού. Γι' αυτό δεν παρακάλεσε καθόλου ούτε τους μαθητάς· «τους είπα», λέγει, «να τον εκβάλουν»· δεν εγονάτισε, δεν ικέτευσε, δεν παρακάλεσε. Αλλά δεν φαίνεται ούτε τον Κύριο να παρακάλεσε ακόμη. Γι' αυτό ο Κύριος, αφήνοντας το παιδί που ήταν ελεεινώς ξαπλωμένο εμπρός στα μάτια του, συζητεί μ' εκείνον, ερωτώντας τον χρόνο του πάθους και προκαλώντας τον προς την παράκλησι. Αυτός δε αποκρίνεται ότι του συμβαίνει από την παιδική ηλικία και ότι πολλές φορές τον έβαλε στη φωτιά και στα ύδατα, για να τον αφανίση, και προσθέτει· «αλλ' αν μπο-ρής, λυπήσου μας και βοήθησέ μας».

7. Βλέπετε, πόση είναι η απιστία του ανθρώπου; Διότι αυτός που λέγει, 'αν μπορής', φυσικά φανερώνει ότι δεν πιστεύει ότι μπορεί ο άλλος. Ο δε Κύριος είπε, «αν μπορής να πιστεύσης, όλα είναι δυνατά στον πιστεύοντα»· το λέγει δε τούτο όχι αγνοώντας την απιστία εκείνου, αλλά προβιβάζοντάς τον βαθμιαίως στην πίστι και συγχρόνως δεικνύοντας ότι αιτία που δεν έβγαλαν οι μαθηταί τον δαίμονα είναι η απιστία του. Πρόσεξε δε τον ευαγγελιστή· δεν λέγει ότι ο Κύριος είπε προς τον πατέρα του παιδιού «αν μπορής να πιστεύσης», διότι πάντοτε ο Κύριος απαιτεί την πίστι από τους ζητούντας τις θεραπείες· αφού ήταν δεσπότης και κηδεμών και των ψυχών, εφρόντιζε να θεραπευθούν κι' αυτές διά της πίστεως· αλλ' εκείνος ο πατέρας του παιδιού, μόλις άκουσε ότι στην πίστι του ακολουθεί η ίασις, έλεγε με δάκρυα· «πιστεύω, Κύριε, βοήθησε την απιστία μου». Βλέπετε αρίστη προκοπή ηθών; Διότι όχι μόνο επίστευσε περί της θεραπείας του παιδιού, αλλ' ότι ο Κύριος μπορεί να κατανικήση και την απιστία του, αν θελήση. Ενώ δε ο όχλος επάνω σ' αυτά τα λόγια συνέρρεε, επετίμησε, λέγει, ο Κύριος το ακάθαρτο πνεύμα, λέγοντάς του· «το άλαλο και κωφό πνεύμα, εγώ σε διατάσσω, έξελθε από αυτόν και να μη εισέλθης ποτέ πάλι σ' αυτόν».

8. Το δαιμόνιο τούτο φαίνεται ότι είναι φοβερώτατο και θρασύτατο· την δε θρασύτητά του αποδεικνύει η σφοδρότης της επιτιμήσεως και η παραγγελία να μη εισέλθη άλλη φορά πλέον διότι, όπως φαίνεται, χωρίς την παραγγελία αυτή μπορούσε να επιστρέψη πάλι μετά την εκβολή. Εξ άλλου είχε κατεξουσιάσει σε μεγάλη έκτασι τον άνθρωπο, ήταν δυσκολοαπόσπαστο, έμενε κωφό και άλαλο, ώστε να μη επαρκή η φύσις να εξυπηρετή την υπερβολική του μανία, γι' αυτό και είχε καταντήσει τελείως αναίσθητη, διότι λέγει, «αφού έκραξε και τον εσπάραξε δυνατά, εξήλθε· ο δε άνθρωπος έγινε σαν νεκρός, ώστε πολλοί να λένουν ότι απέθανε». Η δε κραυγή δεν αντίκειται προς το γεγονός ότι το δαιμόνιο ήταν άλαλο· διότι η μεν λαλιά είναι φωνή σημαντική κάποιας εννοίας, η δε κραυγή είναι άσημη φωνή. Αφήνεται δε το δαιμόνιο να σπαράξη τον άνθρωπο τόσο πολύ και να τον καταστήση σαν νεκρό, για να φανερωθή όλη η κακία του. Ο Κύριος λοιπόν, πιάνοντας το χέρι του ανθρώπου, τον ανήγειρε, ώστε εσηκώθηκε, δεικνύοντας

έτσι ότι έχει πολλή ενέργεια· το ότι τον έπιασε από το χέρι ήταν εκδήλωση της κτιστής ιδικής μας ενεργείας, το δε ότι τον ανέστησε απηλλαγμένο από πάθη ήταν εκδήλωση της άκτιστης και θείας και ζωαρχικής ενεργείας.

9. Όταν δε έπειτα οι μαθηταί ερώτησαν ιδιαιτέρως, «γιατί εμείς δεν μπορέσαμε να το βγάλουμε;», είπε προς αυτούς ότι τούτο το δαιμόνιο «δεν μπορεί να εξέλθω με τίποτε άλλο, πλην της προσευχής και της νηστείας». Λέγουν λοιπόν μερικοί ότι αυτή η προσευχή και η νηστεία πρέπει να γίνονται από τον πάσχοντα· δεν είναι όμως σωστό αυτό, διότι ο ενεργούμενος από πονηρό πνεύμα, και μάλιστα τόσο φοβερό, αφού είναι όργανο εκείνου και καταδυναστεύεται από εκείνο, πώς θα μπορούσε να προσευχηθή ή νηστεύση επωφελώς για τον εαυτό του;

10. Φαίνεται ότι το δεινότατο τούτο δαιμόνιο είναι της ακολασίας, αφού άλλοτε μεν ρίπτει τον κατειλημμένο στη φωτιά (διότι τέτοιοι είναι οι αλλόκοτοι και αναίσθητοι έρωτες), άλλοτε δε τον βυθίζει στα ύδατα διά της αδηφαγίας και των αμέτρων και αφθόνων πότων και συμποσιών. Είναι δε και σ' αυτούς κωφό και άλαλο το δαιμόνιο τούτο, διότι αυτός που πείθεται στις υποβολές τσιούτου δαιμονίου δεν υποφέρει εύκολα ν' ακούη και να λαλή τα θεία. Αλλ' όμως όταν κανείς δεν έχη ενοικισμένο το πονηρό αυτό πνεύμα, αλλά φέρεται από τις υποβολές εκείνου, όταν ανασηκωθή προς επιστροφή (διότι έχει το αυτεξούσιο), χρειάζεται προσευχή και νηστεία, ώστε με την νηστεία μεν να χαλινώση το σώμα και καταστείλη τις επαναστάσεις του, δια της προσευχής δε να αδρανοποιήση και κατευνάση τις προλήψεις της ψυχής και τους λογισμούς που ερεθίζουν προς το πάθος· κι έτσι, απελεύθωντας με προσευχή και νηστεία την σατανική προσβολή και επήρεια, να κυριαρχήση το πάθος. Όταν όμως δεν ενεργήται απλώς από την υποβολή του δαίμονος, αλλ' έχει ένοικο τον ίδιον τον δαίμονα, ούτε κατά τα ανθρώπινα πλέον πάσχει ούτε ο ίδιος μπορεί να πράξη κάτι προς θεραπεία του, αλλ' ό,τι θα έπραττε εκείνος, αν είχε ελεύθερο νου, τούτο, πραττόμενο υπέρ αυτού από τους ελευθέρους, και μάλιστα κατόχους θείου Πνεύματος, θα συντέλεση μεγάλως προς την εκβολή του δαίμονος.

11. Αλλά βέβαια δεν μας ζητείται ν' απελεύθωμε δαίμονας, και αν μπορέσωμε ν' απελάσωμε, κανένα όφελος δεν θα προέλθω για μας, αν έχωμε ακατάστατο βίο. Διότι, λέγει, «πολλοί θα μου ειπούν εκείνη την ημέρα· Κύριε, δεν επροφητεύσαμε στο όνομά σου και δεν εκβάλαμε δαιμόνια στ' όνομά σου; Και θα τους απαντήσω· δεν σας γνωρίζω, απομακρυνθήτε από κοντά μου όσοι εργάζεσθε την ανομία». Επομένως πολύ επωφελέστερο είναι να σπεύσωμε ν' απελάσωμε το πάθος της πορνείας και της οργής, του μίσους και της υπερηφανείας, από το να εκβάλλωμε δαιμόνια. Πραγματικά, δεν αρκεί μόνο ν' απαλλαγούμε από τη σωματική αμαρτία, αλλά πρέπει να καθάρωμε και την ενέργεια που οικουρεί μέσα στην ψυχή. Διότι οι

κακοί διαλογισμοί εκπορεύονται από την καρδιά μας, μοιχείες, πορνείες, φόννοι, κλοπές, πλεονεξίες και τα παρόμοια (αυτά δε είναι που κινούν τον άνθρωπο), και «αυτός που κυττάζει γυναίκα με πόθο, ήδη την εμοίχευσε στην καρδιά του». Όταν άπρακτη το σώμα είναι δυνατό να ενεργήται η αμαρτία νοερώς· όταν δε η ψυχή αποκρούει εσωτερικώς την προσβολή του πονηρού δια προσευχής και προσοχής και μνήμης θανάτου, διά της κατά τον Θεό λύπης και του πένθους, τότε της αγιωσύνης συμμετέχει και το σώμα, αποκτώντας την απραξία στα κακά. Κι αυτό είναι εκείνο που λέγει ο Κύριος ότι αυτός που εκαθάρισε το απ' έξω του ποτηριού, δεν εκαθάρισε και το εσωτερικό, αλλά καθαρίσατε το εσωτερικό του ποτηριού, κι έτσι θα είναι καθαρό ολόκληρο.

Πραγματικά καταβάλλοντας κάθε φροντίδα ώστε να είναι κατά το θέλημα του Θεού η εσωτερική σου εργασία, θα νικήσης τα εξωτερικά πάθη· διότι εάν η ρίζα είναι αγία και οι κλάδοι θα είναι άγιοι, εάν είναι η ζύμη, θα είναι και το φύραμα. «Να περιπατήτε κατά το πνεύμα», λέγει ο Παύλος, «και να μη εκτελήτε επιθυμία σαρκός».

12. Γι' αυτό και ο Χριστός δεν κατήργησε την Ιουδαϊκή περιτομή, αλλά την ετελείωσε· διότι αυτός είναι που λέγει, «δεν ήλθα να καταλύσω τον νόμο, αλλά να τον συμπληρώσω». Πώς λοιπόν τον συμπλήρωσε; Ο νόμος εκείνος ήταν σφραγίς και υπόδειγμα και συμβολική διδαχή περί της περιτομής των πονηρών λογισμών στην καρδιά. Οι Ιουδαίοι που δεν εφρόντιζαν γι' αυτήν ωνειδίζονταν από τους προφήτες ως απερίτμητοι στην καρδιά, εμισούνταν από τον βλέποντα στην καρδιά και στο τέλος έγιναν απόβλητοι· διότι ο άνθρωπος βλέπει στο πρόσωπο, ο Θεός στην καρδιά, κι εάν αυτή είναι γεμάτη ρυπαρούς ή πονηρούς λογισμούς, ο άνθρωπος εκείνος γίνεται άξιος θείας αποστροφής. Γι' αυτό πάλι ο απόστολος παραινεί να κάμωμε τις ευχές χωρίς οργή και διαλογισμούς.

13. Όταν δε ο Κύριος μας διδάσκη να φροντίσωμε για την πνευματική περιτομή της καρδιάς, μακαρίζει τους καθαρούς στην καρδιά και τους πτωχούς στο πνεύμα και της μεν καθαρότητος αυτής τονίζει ότι έπαθλο είναι η θεοπτία, στους πτωχούς δε υπόσχεται τη βασιλεία των ουρανών· πτωχούς δε λέγει αυτούς που ζουν σε ένδεια και ευτέλεια. Δεν μακαρίζει δε απλώς τους τοιούτους ανθρώπους, αλλά τους κατά το φρόνημα τοιούτους, δηλαδή αυτούς που, εξ αιτίας της εσωτερικής στην καρδιά ταπεινώσεως και αγαθής προαιρέσεως, διαθέτουν αναλόγως και τα εξωτερικά. Απαγορεύει δε όχι μόνο τον φόνο, αλλά και την οργή, και προτάσσει να συγχωρούμε από καρδιά αυτούς που μας πταίουν και δεν δέχεται το προσφερόμενο από μας δώρο, αν δεν συνδιαλλαγούμε προηγουμένως κι αφήσωμε την οργή.

14. Το ίδιο διδάσκει και για τα πορνικά πάθη· διότι και αυτήν την από περιέργεια

θέα και την από αυτήν επιθυμία εδίδαξε ότι είναι μοιχεία στην καρδιά· και εξετάζοντας αυτά τα θέματα γενικώτερα λέγει, εάν το φώς που έχης μέσα σου, δηλαδή ο νους και η διάνοια, είναι σκότος, γεμάτα από τις αφώτιστες προσβολές των αρχόντων του σκότους, πόσο μάλλον το σκότος, δηλαδή το σώμα και η αίσθησις, τα οποία δεν έχουν δικό τους νοερό φέγγος, γεννητικό αληθείας και απαθείας; Εάν δε το μέσα σου φώς είναι καθαρό, σε περίπτωσι που δεν σκοτίζουν τα σαρκικά φρονήματα, θα είσαι τελείως φωτεινός κατά την ψυχή, όπως όταν σε φωτίζει το λυχνάρι με την λάμψη του. Τέτοια είναι η περιτομή της καρδιάς κατά το πνεύμα, διά της οποίας ο Κύριος συμπλήρωσε την κατά τον νόμο περιτομή στην σάρκα, που εδόθηκε στους Ιουδαίους, για να υποσημαίνη εκείνην και να οδηγή προς εκείνην. Επειδή δε αυτοί δεν εφρόντισαν να την αποκτήσουν, η περιτομή τους, όπως λέγει ο Παύλος, έγινε ακροβυστία και αποξενώθηκαν από τον Θεό που δεν βλέπει στο πρόσωπο, δηλαδή στα φανερά δικαιώματα της σαρκός, αλλά στην καρδιά, δηλαδή στα αφανή και μέσα μας κινήματα των λογισμών.

15. Ας προσέχωμε λοιπόν κι εμείς, αδελφοί, παρακαλώ, κι ας καθαρίσωμε τις καρδιές μας από κάθε μολυσμό, για να μη συμπαρασυρθούμε μ' εκείνους που κατακρίθηκαν. Αν ο νόμος που εκτέθηκε διά του Μωυσέως «επιβεβαιώθηκε και κάθε παράβασις και παρακοή έλαβε δικαία ανταπόδοσι, πώς θα ξεφύγωμε εμείς που αμελήσαμε για την σωτηρία μας, η οποία αρχίζοντας να διακηρύσσεται από τον Κύριο διαβιβάσθηκε προς εμάς εγκύρως από εκείνους που άκουσαν, ενώ ο Θεός συνεπεκύρωνε με σημεία και τέρατα και ποικίλες δυνάμεις και με διαμερισμό του αγίου Πνεύματος;». Ας φοβηθούμε λοιπόν τον διερευνώντα καρδιά και νεφρούς· ας εξιλεώσωμε τον Κύριο των εκδικήσεων· ας βάλωμε μέσα μας ένικο την ειρήνη, τον αγιασμό, την προσευχή με κατάνυξι, χωρίς τα οποία κανείς δεν θα ιδή τον Κύριο· ας ποθήσωμε γεμάτοι πίστι την υπεσχημένη εκείνη στους καθαρούς στην καρδιά θέα, και ας πράξωμε τα πάντα, για να επιτύχωμε αυτήν, με την οποία μαζί είναι η αιωνία ζωή, το άφθαρτο κάλλος, ο αδαπάνητος πλούτος, η αναλλοίωτη και απέραντη τρυφή και δόξα και βασιλεία.

16. Αυτά είθε να επιτύχωμε όλοι εμείς σ' αυτόν τον βασιλέα των αιώνων Χριστό· στον οποίο μόνο πρέπει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνησις, μαζί με τον άναρχο Πατέρα του και το πανάγιο και αγαθό και ζωοποιό πνεύμα, στους απεράντους αιώνες. Γένοιτο.

Πηγές: (Γρηγορίου Παλαμά Έργα, ΕΠΕ, τόμος 9, Πατερικαί Εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς»), (ηλ. κειμένου: "Ομολογία Πίστεως"), [H άλλη όψη, Τράπεζα Ιδεών-agiosdimitrioskouvaras.blogspot.gr](http://H_άλλη_όψη,_Τράπεζα_Ιδεών-agiosdimitrioskouvaras.blogspot.gr)